

Miljøjournalen

NR. 6 • 2008

VG, Adresseavisen og Trønder-Avisa:

Medlemmer i vei-lobby

Tema: Avfall
Dyrt å utrydde arter
Småpenger til skogvern

Fisk får t-bane • 2
 Lett å stanse artstap • 3
 Aviser medlemmer i vei-lobby • 4
 Dyrt å utrydde • 6
 Ønsker straff for utryddelse • 7
 Lommerusk til skogen • 8

Tema avfall • 9-12, 14

Kaster elektronikk • 9
 Sjøppel fra Kenya til Norge • 11
 Ryddet hele Estland • 12
 Sjøppelfilosofi • 14

Kort sagt • 13
 Artige arter • 16

REDAKTØR:
 Kristian Skjellum Aas | Tlf. 23 10 96 07
 ka@naturvern.no

REDAKSJON:
 Tor Bjarne Christensen | Tlf. 23 10 96 08
 tbc@naturvern.no
 Martin Ødegaard | Tlf. 23 10 96 06
 mo@naturvern.no

ADRESSE:
 Postboks 342 Sentrum, 0101 Oslo
 Telefon: 23 10 96 10
 Telefaks: 23 10 96 11
 E-post: redaksjonen@naturvern.no
 Nett: www.miljojournalen.no

FORSIDEFOTO: Atlanterhavsveien. Foto: Michael Cavén. Istockphoto.com

ABONNEMENT:
 320 kroner per år (privat)
 700 kroner per år (bedrifter)

ANNONSER:
 MediaTeam | Tlf. 22 09 69 16 /
 22 09 69 21

UTGIVER: Norges Naturvernforbund

TRYKK: 07 gruppen AS

NESTE UTGAVE: AUGUST 2008

Trykket på resirkulert Cyclus papir.

Amerikansk fisk får t-bane

Vogner fra undergrunnsbanen i New York blir hjem til tusenvis av fisk.

(Foto: Maryland Department of natural resources)

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
 mo@naturvern.no

Etter førti år i tjeneste under jorda i New York, kastes nå t-banevognene bokstavelig talt på havet. 44 vogner dumpes utenfor kysten av Maryland for å lage et kunstig rev som skal tiltrekke seg enda mer fisk til den lukrative sportsfiskeindustrien.

— Disse revene blir et kvalitets-habitat for det marine livet utenfor

kysten, og er til fordel ikke bare for miljøet, men også det lokale næringslivet, uttalte ordfører i Ocean City, Rick Meehan, til nyhetsbyrået Reuters.

— Revene tiltrekker seg fisk fordi de gir god beskyttelse mot rovfisk, og tiltrekker seg muslinger, krabber og reker. Omkring 95 prosent av sjøbunnen utenfor USAs atlantehavskyst er sand, noe som ikke tiltrekker like mye fisk, sa Jeff Tinsman, programko-

ordinator for tilsvarende rev i Delaware til Reuters.

De 18 tonn tunge vognene, som er fra 1964, var blant de mer enn 1500 som har gått ut av tjeneste. Alle vinduer og komponenter som kan inneholde miljøgifter er fjernet fra vognene. Det planlegges fire nye rev med t-banevogner utenfor Maryland. Tidligere har det blitt laget tilsvarende også utenfor New Jersey og Delaware.

Kutter støtte til klimaskeptikere

Rex Tillerson. (Foto: ExxonMobil.com)

Oljeselskapet Exxon Mobil har bestemt seg for å gi mindre penger til organisasjoner som er skeptiske til klimaendringer.

Exxon vil kutte årets støtte til ni grupper som de støttet i 2007. I en rapport fra selskapet heter det at gruppene standpunkt til klimaendringer kan være med på å dra fokus vekk fra diskusjo-

nen om verden kan sikre energien som er nødvendig for økonomisk vekst som samtidig tar ansvar for miljøet. Exxons syn på klimaendringer har forandret seg siden Rex Tillerson tok over selskapet i begynnelsen av 2006, skriver nyhetsbyrået Reuters. Tillerson har uttalt at nasjoner burde jobbe mot en global enighet om å bekjempe klimaendringer, og i 2006 stoppet selskapet finansieringen av flere grupper med klimaskeptikere. Også i 2007 kuttet selskapet i overføringer til grupper, blant annet til Heartland Institute, som holdt en konferanse med temaet "Global oppvarming er ingen krise".

Exxon var tidligere kjent som en av de aller største bidragsyterne til "forskningsmiljøer" som skulle bevise at global oppvarming ikke skyldtes fossilt brensel.

Bytta bort bilen, fikk sykkel igjen

I Canadas hovedstad Ottawa prøver man nå ut et pantestystem hvor du får en sykkel eller kort til offentlig transport dersom man bytter ut bilen sin.

I Ottawa mener man at 5 av landets 18 millioner biler er laget for 1996, da det ble innført tøffere utslippskrav. Canadiske myndig-

heter sier at de eldre modellene forurensrer opp til 19 ganger mer enn nye biler.

Det er ventet at det nye programmet skal være oppe og gå fra januar 2009, og skal inkludere 1500 kroner, medlemskap i et bildelingsprogram og rabatt ved kjøp av ny bil.

Ekspertene med klar melding til Regjeringen: Enkelt å stanse utryddelsen

Regjeringens innsats for artsmangfoldet får strykkarakter av noen av landets fremste eksperter. De tror ikke det er mulig å stanse utryddelsen innen 2010, men de har en enkel oppskrift på hvordan tapet i det norske mangfoldet kan bremses.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

— Regjeringen Stoltenbergs innsats for artsmangfoldet er nærmest ikke-eksisterende, sier biolog Rune Aanderaa.

— Hvilken innsats? Den er nesten usynlig, sier professor Sigmund Hågvar.

— Bra prinsipielt, men sørgelig dårlig i handling, sier professor Dag Hessen.

84 arter utdødd

Sammen med åtte andre biologer, politikere og miljøvernere har de deltatt i en undersøkelse Miljøjournalen har gjennomført. Ifølge den norske rødlisten er 84 arter nå utdødd. 28 av dem levde i skogen, mens 40 holdt til i jordbrukslandskapet. Ytterligere 269 arter er kritisk truet. Hvis det ikke iverksettes betydelige tiltak, står flere av dem i fare for å bli utryddet i årene som kommer.

Ifølge ekspertene som deltok i vår undersøkelse er oppskriften enkel: Vern mer skog, kartlegg ukjente arter og gi artsmangfoldet forkjørsrett i den nye Naturmangfoldloven som nå blir utarbeidet. Her er ekspertenes arbeidsplan til Miljøvernminister Erik Solheim:

Sigmund Hågvar, professor

Universitetet for miljø- og biovitenskap
— Tredoble skogvernet fra 1,5 til 4,5 prosent, koble oss på det svenske artsprosjektet og gi rikspoli-

tiske retningslinjer som stopper oppspisingen av de siste villmarkene. I dag bare registrerer man tapet. Fremtidige generasjoner vil nok heller ha intakt natur enn en nøyaktig beskrivelse av hvordan den forsvant, svarer Hågvar.

Dag Hessen, professor

Universitetet i Oslo
— Øk arealvernet, særlig for skog. Sørg for å implementere norsk naturmangfoldlov snarest og ubeskåret, inkludert marine veronesoner. Dessuten er det viktig å redusere den lokale forvaltningen av sårbar natur.

Peter Johan Schei, direktør

Fritjof Nansens institutt
— Det må gjennomføres en omfattende kartlegging av mangfoldet i Norge og de trusler de truede artene er utsatt for. I tillegg må vi få en skikkelig investering i verneområder, særlig i produktiv skog og andre biotoper der det er mange truede arter, svarer Schei, som mener at artsmangfoldet må integreres i den norske økonomien. Han mener at det bør utvikles systemer for verdsetting og betaling for økosystemtjenester der artsmangfoldet er avgjørende for tjenestene man vil sikre.

Ivar Myklebust, direktør

Artsdatabanken
— Tenk langsiktig! Styrk biologi som fag i hele utdanningskjeden. Dette er avgjørende for at biologisk mangfold i fremtiden skal

Gaupa er regnet som sårbar ifølge Norsk Rødliste.
(Foto: Nina Cathrine Haugen/Scanstockphoto.com)

få den nødvendige plass i samfunnsutviklingen. Samtidig må man styrke kunnskapen om arter og naturtyper i Norge, svarer Myklebust.

Også han mener at Norge snarest må knytte seg til det svenske prosjektet for kartlegging av nordisk natur og etablere et 5-årig program for slik kartlegging i Norge.

Gunnar Kvassheim (V), leder

Stortingets energi- og miljøkomité
— Legg fram et ambisiøst forslag til ny naturmangfoldslov som er målrettet og omfattende i forhold til å ta vare på viktige leveområder for truede arter. Vernarbeidet må også trappes betydelig opp. Det må på plass mer nytt vern, og skjøtsel av de områdene vi allerede har vernet må bli bedre. Regjeringen bør også avskaffe ordningen med statssubsidier til miljøinngrep som bygging av skogsbilveger.

Lars Haltbrekken, leder

Norges Naturvernforbund
— Øk kunnskapen, vi mangler kunnskap om to tredeler av artsmangfoldet. Regjeringen må sørge for langt mer vern, spesielt vern av skog. Vi mener det bør bli lønnsomt for kommunene å ta vare på norsk natur. Dette kan gjøres enkelt gjennom kommunenøkkelen.

Rune Aanderaa, daglig leder

Samarbeidsrådet for biologisk mangfold
— Det viktigste Regjeringen kan etterlate seg er en god naturmangfoldlov som sikrer ivaretagelse av truede arter og naturtyper. I disse dager er det en intern strid i Regjeringen om dette. Senterpartiet vil ikke ha innretninger som kan hindre grunneiere og kommuner til å gjøre hva de vil. For dem er det tilsynelatende greit å utrydde arter, svarer Aanderaa.

Leder

Skandale må gi bedre tilsyn

I mai i fjor eksploderte to tanker hos bedriften Vest Tank i Sløvåg i Gulen. Først nå

vet vi at innholdet på tankene er likt avfallet som drepte 14 mennesker i Elfenbenskysten, etter at skipet Probo Koala fikk dumpet avfall der.

Søsterskipet Probo Emu har levert tilsvarende avfall i Gulen. Statens forurensningstilsyn (SFT) avviser at det var avfallet fra dette skipet som gikk i lufta, men bekrefter at det var avfall med samme innhold. Vest Tank hadde begynt å avsvovle og prosessere olje selv. Da genererte de selv samme type avfall, forteller SFTs Harald Sørby til Teknisk Ukeblad.

Nå er den tidligere ledelsen i Vest Tank anmeldt av SFT. De mener Vest Tank har behandlet giftig svovelholdig avfall uten løyve. Vest Tank-direktør Jostein Berland hevder imidlertid at SFT har visst hva de har gjort. Og det kan være noe i det. Dagbladet publiserte en artikkel i forkant av at skipet Probo Emu kom inn, som forklarte hva som var i lasten. SFTs eneste reaksjon var at "det er opp til bedriften å vurdere om de har tillatelse til å ta imot dette".

Vest Tank-skandalen viser at hvis det er penger å tjene på å ta imot avfall, vil noen ta sjansen på å gjøre det. Mer enn 200 mennesker er syke etter eksplosjonen. Skandalen må føre til langt strengere eksternt tilsyn. Egenkontroll gir et "bukkk-og havresekk"-syndrom. SFT må bli ansvarliggjort, og styrkes for å kunne gjennomføre kontroller langt oftere enn i dag.

Kristian S. Aas

Aviser medle

I over 30 år har avisene VG, Adresseavisen og Trønder-Avisa vært medlemmer av Opplysningsrådet for Veitrafikken (OFV). OFV er en lobbyorganisasjon for veiutbygging, og sto blant annet bak en stor kampanje for å påvirke forrige stortingsvalg.

TEKST: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvern.no

OFV er en organisasjon som samler mange aktører innen vei-, anleggs- og bilbransjen i Norge. Men på medlemslisten som er lagt ut på organisasjonens nettside figurerer også mediebedriftene VG, Adresseavisen og Trønder-Avisa side om side med Norsk Automobilforbund, Norsk Asfaltforening, Norske Shell, flere bilprodusenter, bilorganisasjoner, finansinstitusjoner og Oslo Sporveier. Ifølge direktør Øyvind Solberg Thorsen i OFV har avisene vært medlemmer siden 1977.

— Overraskende

— Dette overrasker meg, sier Per Edgar Kokkvold i Norsk Presseforbund.

— Jeg kjenner ikke til OFV og deres virksomhet, og dette er første gang jeg hører at avisene er medlemmer. Jeg tror det må være et gammelt medlemskap, da slike ting var vanligere før. Jeg oppfatter både VG og Adresseavisen som aviser med strenge interne regler, som er opptatt av å sikre at de arbeider uten bindin-

ger, sier Kokkvold.

Han opplyser at et medlemskap kan være i konflikt med Vær Varsom-plakatens punkter 2.2 og 2.3, som omhandler integritet, uavhengighet, troverdighet og habilitet.

Pålagt å melde seg ut

Statens vegvesen var tidligere medlemmer i OFV. Samferdselsdepartementet påla i fjor Statens vegvesen å melde seg ut av OFV, på grunn av at etaten er tjent med å opptre som en mest mulig nøytral aktør i forhold til interesseorganisasjoner.

— Aviser er minst like sårbare for organisatorisk partiskhet som offentlige etater og departementer. Jeg tror redaktørene vil måtte se på dette, sier Kokkvold.

VG og TA går ut

VGs redaktør Bernt Olufsen vet imidlertid ikke noe om avisens medlemskap.

— Dette har jeg ikke hørt noen ting om, og jeg har aldri hatt noe med det å gjøre. Det har heller ikke vår PR- og informasjonsavdeling. Dette må jeg sjekke nærmere, sier en overrasket Olufsen.

Etter en sjekk svarer Olufsen at medlemskapet ble etablert i forbindelse med abonnement på visse publikasjoner.

— Jeg ser ingen god grunn til at VG skal være registrert som medlem i OFV og vil så snart som mulig sørge for at dette opphører, skriver Olufsen i en e-post til Miljøjournalen.

Redaktør Arve Løberg i Trønder-Avisa forteller at medlemskapet skyldes at de har abonnert på statistikk fra OFV, og fått medlemsrabatt på denne.

— Jeg har aldri sett et eneste krav om medlemskontingent eller noe, og jeg har vært her i seks år, sier Løberg.

Han forteller at avisa ikke har noe ønske om å stå bak en slik organisasjon, og at de kommer til å melde seg ut.

Miljøjournalen har også forsøkt å kontakte Adresseavisens redaktør Arne Blix, men har ikke fått noen kommentar fra ham.

— Tut-og-kjør-organisasjon

Natur og Ungdoms nestleder Lene Liebe og Norges Naturvernforbunds leder Lars Haltbrekken har hatt med OFV å gjøre ved flere anledninger.

— OFV er en fordekt lobbyorganisasjon med et sterkt misvisende navn. De utgir sjelden objektiv informasjon. Det er merkelig at sentrale medieaktører er med i en slik tut-og-kjør-organisasjon hvis de mener å ha en nøytralitet jamfør redaktørplakaten, sier Haltbrekken.

— De forsøker å gi et skinn av at OFV er faglig og nøytralt, men de er en lobbyorganisasjon for å bygge flere veier. At avisene

fakta

Vær Varsom-plakaten

- 2.2. Den enkelte redaksjon og den enkelte medarbeider må verne om sin integritet og troverdighet for å kunne opptre fritt og uavhengig i forhold til personer eller grupper som av ideologiske, økonomiske eller andre grunner vil øve innflytelse på det redaksjonelle innhold.
- 2.3. Redaksjonelle medarbeidere må ikke ha oppdrag eller verv, økonomiske eller andre bindinger som kan skape interessekonflikter i forhold til deres redaksjonelle oppgaver. De må unngå dobbeltroller som kan svekke deres troverdighet. Vis åpenhet om forhold som kan påvirke redaksjonelle medarbeideres habilitet.

mmmer i veilobby

VG, Adresseavisen og Trønder-Avisa er medlemmer av Opplysningsrådet for Veitrafikken, en organisasjon som arbeider for økt vegutbygging. Her et bilde fra den pågående E6-utbyggingen i Skjeberg i Østfold. (Foto: Kristian S. Aas)

er med er svært skadelig for deres miljøtroverdighet på samferdselsiden, sier Liebe.

Bestilte omstridt rapport

OFV var sekretariat og primus motor bak kampanjen "Veivalg 2005", som skulle påvirke debatten opp mot stortingsvalget slik at veiutbygging ble en viktig del av valgkampen. Det var også de som bestilte den svært omstridte rapporten fra SINTEF, som ble brukt som bevis for at en utbygging av E6 nord for Gardermoen ville spare miljøet for flere tusen tonn CO₂-utslipp. Rapporten tok ikke høyde for at det kunne bli en økning i biltrafikken når en ny og raskere vei står ferdig, og tok i bruk feil forutsetninger om fartsgrense og standard på nåværende vei. Rapporten ble sist kritisert i siste nummer av Samferdsel, av forsker Aud Tennøy.

Omtalte rapport

VG omtalte den omstridte rapporten på redaksjonell plass, både i papirutgaven og på nett. Det ble ikke opplyst i sakene at VG var

medlem av OFV. Hittil i år har VG hatt 23 saker som er søkbare på internett der OFV har vært

brukt som kilde. Adresseavisen har hatt syv slike saker i samme tidsrom, mens Trønder-Avisa har

hatt to. Ikke i noen av disse sakene er avisenes medlemskap i OFV nevnt.

— Flere var medlemmer før

— De fleste store dagsavisene har tidligere vært medlemmer hos oss, sier direktør Øyvind Solberg Thorsen i Opplysningsrådet for Veitrafikken (OFV).

TEKST: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvern.no

Tidligere måtte avisene være medlemmer for å få tilgang til OFVs statistikker om vei, veitrafikk og biler. Derfor var mange aviser medlemmer. Ifølge direktøren har organisasjonen drevet politisk virksomhet helt siden starten i 1948.

— Ingen fordekt lobby

— Vi er ingen fordekt lobbyorganisasjon. Vi er en organisasjon som forsøker å påvirke samfunnet slik at det blir som vi ønsker, helt åpenlyst, sier Thorsen.

Han bedyrer at organisasjonen ikke har hatt noen bevisst strategi

for å utnytte at de har hatt mediebedrifter som medlemmer.

— Sist gang jeg gikk gjennom medlemslistene fant jeg ikke engang noen kontaktpersoner hos avisene, sier Thorsen.

Han reagerer på at Naturvernforbundets leder Lars Haltbrekken sier de "sjelden utgir objektiv informasjon".

— Vi driver basert på fakta, og har blant annet gitt ut bil- og vegstatistikk siden 1948 og daglig statistikk på registrering og priser på kjøretøy. Dette er rene faktapublikasjoner, sier Thorsen.

Uheldig modell?

OFV er en todelt organisasjon,

med et selskap som driver kommersielt salg av statistikk og fakta om veier og biler, og en medlemsorganisasjon som driver politisk påvirkning. Thorsen innrømmer at denne driftsmodellen kan være uheldig.

— Vi vurderer å innføre et tydeligere skille mellom disse to virksomhetsområdene, sier Thorsen.

Han mener også de har blitt tydeligere når det gjelder miljø.

— Vi har, som mange andre, i mye større grad tatt inn over oss klimautfordringene som kommer. Vi ønsker ikke å asfaltere Norge. Det er viktigere for oss å gjøre høytrafikkerte veier tryggere, sier Thorsen.

Artsutryddelse til formidabel pris

Økonomen Nicholas Stern vekket mange med sin rapport om hva klimaendringene vil koste. En fersk rapport slår nå fast at prisen for å fortsette utryddelsen av arter vil bli formidabel. Vern av økosystemer er derimot svært god butikk.

Korallrev er blant verdens viktigste økosystemer. (Foto: Kristian Sekulic/Istockphoto)

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

— Ikke alt som er nyttig er verdsett høyt (vann, for eksempel) og ikke alt som har høy verdi er nyttig (som en diamant).

Forskningsleder Pavan Sukhdev åpnet med et sitat av den engelske økonomen Adam Smith da han i Bonn presenterte den ferske EU-rapporten om verdien til naturen som omgir oss, *The economics of ecosystems & biodiversity*.

Sukhdev og hans forskerteam har samlet det som finnes av forskning om verdien til verdens biologiske mangfold og de såkalte økosystemtjenestene. Mat, vann,

ren luft, medisiner og beskyttelse mot vær og vind. Det virker kanskje selvfølgelig, men utryddelsen av arter er i ferd med å bli en reell og svært kostbar trussel.

— Kolossale kostnader

— Tap av biologisk mangfold og økosystemtjenester kan forårsake kolossale kostnader for samfunnene som følge av det påfølgende tapet av forskjellige tjenester som produksjon av mat, regulering av vann og motstandsdyktighet mot klimaendringer, står det i rapporten.

Og det er ikke småpenger det er snakk om.

— Vi vet at vi fisker ned bestandene. Én milliard mennesker risikerer å miste sin viktigste kilde til animale proteiner. Samtidig utrydder vi et stort antall arter i økosystemer verden over hvert år. Kostnaden ved "business as usual" vil bli formidabel, sa Sukhdev.

I år 2000 var verdens biologiske mangfold redusert til 73 prosent av det opprinnelige. Ytterligere 11 prosent av landlevende arter er ventet å være tapt innen 2050. Da vil menneskers utnyttelse av nye landområder ha lagt beslag på

et område på størrelse med hele Australia, på bekostning av leveområder for planter og dyr.

10 prosent må vernes

Rapporten slår fast at langt større områder må vernes om økosystemene skal sikres for fremtidige generasjoner. Hvert år brukes mellom 8 og 10 milliarder til vern av biologisk mangfold på verdensbasis. Det er ikke nok. Verdens Naturvernunion (IUCN) anbefaler å øke vernet til 10 prosent av landenes areal. Det vil koste 28 milliarder årlig over de neste 30 årene. Skal vi tro Sukhdev og hans forskerteam, er det svært god butikk.

I 2050 kommer samtlige store fiskebestander til å være overfisket dersom dagens fiske får fortsette. Hvis man verner 20 prosent av det totale fiskeområdet, vil det koste 270 millioner dollar i tapt fortjeneste hvert år. Det er småpenger sammenlignet med den store fortjenesten velfungerende økosystemer i havet vil gi. Ifølge en rapport fra 2004 vil et slikt vern bidra til å opprettholde fiskerier til en verdi av 70-80 milliarder dollar i året, med én million arbeidsplasser.

Livsviktige koraller

Korallrevene er blant verdens viktigste økosystemer. De er tilholdssted og oppvekstområde for utallige arter og danner eksistensgrunnlag for millioner av mennesker. FNs miljøprogram (UNEP) har beregnet korallrevens økosystemtjenester til en verdi av mellom 100 000 og 600 000 dollar per kvadratkilometer. Forvaltningskostnadene til vern av korallrev er forsvinnende lave, bare 0,2 prosent av verdien av det vernede området.

— Til tross for at vern av biologisk mangfold viser seg å være økonomisk fornuftig, er den globale satsningen langt lavere enn behovet, slår Sukhdev og hans team fast.

Rik regnskog

Rapporten trekker frem to eksempler på hvilken betydning det biologiske mangfoldet og økosystemtjenestene har for to ganske så forskjellige samfunn; Madagaskar og London.

På Madagaskar vil beskyttelse og forvaltning av landets biologiske mangfold bare koste halvparten av de verdiene det vil gi. Og det er ikke lite. En studie fra Maosola nasjonalpark viser at skogens

Økonomen Pavan Sukhdev

tjenester har en verdi på over 116 millioner dollar årlig. På den øst-afrikanske øya får man medisiner og en rekke andre produkter fra skogen. I tillegg beskytter skogen jorda mot erosjon, lagrer karbon for store verdier og er reisemål for over 3000 turister årlig.

Plante redder liv i London

I London er situasjonen ganske annerledes. Mens folk på Madagaskar lever av eget biologisk mangfold, er londonerne avhengig av velfungerende økosystemer verden over. Her er noen eksempler. Takket være medisinen fra en plante på Madagaskar, blir nå 312 av 392 årlig helbredet av leukemi. I 1970 overlevde bare en tredel. Folk i London spiser hvert år 72 000 tonn fisk, det meste fra Nordsjøen og Stillehavet. De setter til livs mer enn 1,3 milliarder kopper kaffe hvert år. Mer enn 22 500 barn under ti år i London lider av ADHD, noe som øker risikoen for en kriminell løpebane betraktelig. Barn som får muligheten til aktiviteter i naturen har imidlertid en fremgang i symptomene på tredve prosent. Hele 1,2 millioner mennesker i London bor i områder som vil rammes av stigende havnivå. Samtidig bidrar verdensbyen til utslipp av 53 millioner tonn CO₂. Til sammenligning lagrer regnskogen på Madagaskar 44 millioner tonn.

Går over i ny fase

I ryggen har Sukhdev Europakommisjonens leder Stavros Dimas og den tyske miljøvernminister Sigmar Gabriel. Sukhdev har ledet en gruppe forskere som på oppdrag av EU i lengre tid har arbeidet med prosjektet. Den foreliggende rapporten er første fase i studiet til økosystemenes verdi. Nå starter arbeidet med fase to, hvor man ønsker å utvikle et rammeverk for å verdsette verdens ulike økosystemer og gi politiske verktøy for å oppnå de nødvendige endringene i verdensøkonomien. Resultatet skal etter planen presenteres på neste partsmøte i konvensjonen for biologisk mangfold i 2010.

Etterlyser straff for tap av arter

Bonn, Tyskland:
I Bonn var 191 land nylig samlet for stanse den verdensomspennende utryddelsen av arter. Lite tyder på at de vil lykkes med det første – og det venter ingen sanksjoner for de som ikke stanser utryddelsen.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Bell Batta Torheim i Utviklingsfondet mener at mye bra ble oppnådd i Bonn, men etterlyser straff for dem som ikke følger opp avtalen.

— Konvensjonen om biologisk mangfold brytes hele tiden. Verdens land er enige om å stanse utryddelsen av arter innen 2010, men svært lite er gjort for å nå målet. Avtalen er ikke mye verdt hvis land ikke følger opp de beslutningene de fatter. Om miljøavtalene hadde hatt sanksjonsmuligheter på samme måte som handelsavtaler har, ville mer blitt oppnådd, sier Torheim.

Hun mener at Norge gjorde en god innsats i Bonn, spesielt innen tørrlandsområder, biodrivstoff og deling av fortjeneste fra fattige lands genressurser (ABS).

— Dette er veldig bra, men Norge gjør dessverre lite på hjemmebane. Norge må verne mer av egne skoger og gjøre mer for å ta vare på marine havressurser, sier Torheim.

Klar melding fra WWF

I Bonn fikk Norge skryt av ved-

James Leape, generaldirektør i WWF International. (Foto: Tor B. Christensen)

taket om å bruke 15 milliarder til vern av regnskog. Tyskland fulgte opp med løfter om 4 milliarder årlig frem til 2013. Sammenlignet med regnskogsmilliardene satser imidlertid Norge småpenger på egen natur. På årets budsjett er det bare satt av 90 millioner til skogvern.

— Hvert land har ansvar for sitt eget biologiske mangfold. Det er veldig viktig at Norge gir penger til å beskytte regnskogen, altfor få gjør det, men det er helt avgjørende at Norge også tar ansvar for egen biodiversitet, sier James Leape, generaldirektør i WWF International til Miljøjournalen.

Nei til genetrær

I Bonn greide man å sette en stopper for bruk av havgjødsling og genmodifiserte trær som klimatilskudd, og det ble vedtatt et arbeidsprogram for å etablere krav til bærekraftig produksjon av biodrivstoff innen 2010. Det ble laget et veikart som skal munne ut i en avtale om rettferdig fordeling av fortjenesten fra

genressurser, og det ble enighet om å utvikle kriterier for å utpeke marine verneområder. Likevel var verken den internasjonale miljøbevegelsen eller urbefolkningsgrupper fornøyde.

— Dette går altfor sakte. Vi har ikke tid til å vente. Jeg frykter at konvensjonen for biologisk mangfold blir en av de langsomme prosessene, sa Shepard.

Jubel i Bonn

Det sto i skarp kontrast til uttalelsene fra vertsnasjonen, sekretariatet i biomangfoldkonvensjonen og FNs miljøprogram.

— Biomangfoldkonvensjonen er levende igjen, proklamerte Tysklands miljøvernminister Sigmar Gabriel.

— Vi har gjort fremskritt på alle viktige områder, sa Achim Steiner, direktør i FNs miljøprogram. Ahmed Djoghlaif, generalsekretær for biomangfoldkonvensjonen gikk enda lenger. — En allianse for livet på jorden er født. Vi går nå inn i en ny æra, sa han.

Småpenger til norske skoger

Gampedalen, Buskerud. (Foto: Tor Bjarne Christensen)

Regjeringen vil bruke femten milliarder på vern av verdens regnskoger, men gjør ingenting for å stanse hogsten i Norges egne artsrike skoger. Miljøvernminister Solheim utelukker ikke statlig inngripen, men vil helst stryke skognæringen med hårene.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Miljøjournalen kunne i forrige utgave presentere en liste over de ti siste årenes hogst i sårbare og verneverdige norske skoger. Hele 58 ganger har norske skogeiere gått til aksjon med motorsag og hogstmaskin på bekostning av sårbar og sjelden natur. 23 av sakene er særlig alvorlige. Dette er hogst i indrefiletten av norske skoger, der artsmangfoldet er uvanlig rikt. Miljøjournalen har spurt miljøvernminister Erik Solheim om det ikke er på tide at Regjeringen griper inn og sørger for å sikre restene av unike norske skoger.

Satser på frivillig vern

— Vi kunne selvfølgelig satt i gang noen prosesser, man da ville vi oppnådd konflikt. Vi ønsker å satse på frivillig vern fordi vi på den måten vil få mer reelt vern, sier Solheim.

Det han har oppnådd av reelt vern kan enkelt beskrives. Foruten Trillemarka, som ble igangsatt av Regjeringen Bondevik, er det bare vernet 16 dekar skog i Frogn med Solheim som statsråd. Og særlig mye flinkere var ikke hans forgjenger Helen Bjørnøy. I løpet av hennes to år som statsråd ble kun 36,8 kvadratkilometer vernet, mens Regjeringen Bondevik vedtok vern av 147 kvadratkilometer bare i løpet av 2005.

Likevel forsikrer Solheim at han vil satse på en betydelig økning i skogvernet. I tillegg til frivillig vern, satser han på vern i statsskoger og kirkegårdsskoger. Det virker imidlertid som hans verneplan er i ferd med å få alvorlige skudd for baugen.

— Statsskogvernet har stanset opp både i Nordland og Sør-Trøndelag på grunn av intern uenighet. Hvis Solheim ikke straks tar tak i dette, vil ikke dagens regjering rekke å få vedtatt noe vern i stats-

skogene heller før valget til neste år, sier Rein Midteng i Naturvernforbundets skogutvalg.

Utelukker ikke statlig vern

Solheim utelukker ikke at han kan komme til å sette i gang statlige verneprosesser.

— I eksempler der man frykter at store og viktige naturverdier skal gå tapt vil vi vurdere myndighetsstyrt vern. Vi har ikke noen overvåkning av hogst i norske skoger, så her er vi avhengig av innspill fra Naturvernforbundet og andre, sier Solheim.

Skal evaluere frivillig vern

Direktoratet for naturforvaltning (DN) kommer til å legge vekt på hogst i verneverdig skog når ordningen med frivillig vern skal evalueres.

— Dersom det forekommer hogst av skogsområder med høye vernekvaliteter er dette en utfordring for den sertifiseringsordningen som er etablert og et tegn på at den ikke fungerer tilfredsstillende, sier Bård Øyvind Solberg i DN.

— Når ordningen med frivillig vern skal evalueres, vil DN legge stor vekt på om denne arbeidsmåten sikrer områder med høye ver-

nekvaliteter, sier Solberg.

— Sinker

Miljøjournalen har spurt stortingsrepresentanter i opposisjonen om hva de mener om Regjeringens innsats på området.

— Jeg synes Regjeringen er noen sinker i forhold til vern av skog og nasjonalparker. Her trengs det mer penger i potten og bedre kompensasjonsordninger, sier Høyres miljøpolitiske talsmann Peter Gitmark.

Han forsikrer at en regjering med Høyres deltagelse vil sørge for å øke tempoet i skogvernet. Verken Høyre eller tidligere regjeringspartner Venstre utelukker bruk av mer myndighetsstyrt vern, selv om også de foretrekker frivillig vern.

— Skogvernet har stagnert. Frivillig vern er en viktig pillar i skogvernet, men det må mer til hvis vi skal sikre mangfoldet i norsk natur, sier Venstres Gunnar Kvasheim, som leder Stortingets energi- og miljøkomité.

— Skogvern er et spørsmål hvor det er drakamp innad i regjeringen, men jeg tror muligheten for å få vedtatt mer skogvern er gode, sier stortingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen (SV).

— Kaster for mye elektronikk

Odd M. Jensen jobber for Elektronikkbransjen. Han mener det kastes alt for mye brukbare elektroniske artikler. — Mer må repareres, mener Jensen.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

I fjor ble det samlet inn i overkant av 76 000 tonn EE-avfall (elektronisk og elektrisk avfall), hvorav 77 prosent ble gjenvunnet til nye råvarer, viser tallene fra Elretur.

Selv om gjenvinningsgraden er høy, mener Jensen det kastes alt for mye.

— Det er et kostnadsspørsmål, og mye gjelder muligheten til å reparere innen de frister som lov om forbrukerkjøp setter, sier han.

Han presiserer at det er ulikheter mellom produktgruppene, og mener også at det er et problem med tilgang på teknisk personell.

— Grunnen til at mange kaster og så kjøper nytt er at man tror at det ikke lønner seg å få sett på gjenstandene. Man kjøper heller nytt enn å få utbedret bagateller, sier han.

Løsningen er samarbeid

Jensen ser for seg en løsning på problemet hvor flere instanser samarbeider for å komme problemet til livs.

— Kommunene kan for eksempel samarbeide med ideelle organisasjoner og servicebedrifter. Men her må det tas noen initiativ for å få dette i gang, sier Jensen.

Ole Strøm, Elretur.
(Foto: Elretur)

Jensen sier det må det en

Her demonteres en vaskemaskin. Odd M. Jensen i Elektronikkbransjen vil ha mer reparasjon og mindre kasting. (Foto: Elretur)

holdningsendring til blant brukerne. Hver familie bruker hvert år rundt 35 000 kroner på elektroniske og elektriske artikler, og man skifter ut artikler med høyere frekvens enn man gjorde tidligere.

— Dette er et sammensatt problem. Lønningene er på vei opp, samtidig som prisene på for eksempel vaskemaskiner ikke har økt noe særlig de siste årene. Dermed blir det å kjøpe nytt forholdsvis rimelig i forhold til å reparere.

Fem prosent farlig avfall

Elretur AS er et landsdekkende returselskap for innsamling, gjenvinning og miljøriktig håndtering av elektrisk og elektronisk avfall.

Mesteparten av det de gjenvinner er metaller, men også en god del plast og CRT-glass fra dataskjermer og fjernsyn. Ifølge tall fra Elretur bidro de i fjor til en samlet reduksjon av klimagasser tilsvarende 770 000 tonn CO₂. Mesteparten av disse utslippsreduksjonene står håndtering av KFK-gasser for, men også gjenvinning av metaller bidrar i regnskapet.

Samler inn 88 prosent

Ole Strøm, økonomisjef i Elretur, sier at når det gjelder forbrukerprodukter så samler de inn 88 prosent av totalen.

Han er et stykke på vei enig med Jensen i at de produktene det er plass til i restavfallet er et

problem, som MP3-spillere og liknende.

— Men vi samarbeider med kommunene og et selskap som heter Ella Miljøbil med informasjon til skolene om gjenvinning og retur.

Samtidig sier Strøm at Elretur ser at småprodukter utgjør en stadig større del av det som samles inn. Strøm mener at de nå samler inn opp mot 60 prosent av alle småelektriske artikler, og at tilsvarende tall var mye lavere for bare 5-6 år siden.

Også Strøm mener det finnes potensiale for ombruk, og ønsker å få opp andelen av varer som brukes på nytt.

Tenk Miljø!

– kildesorter emballasje

Kartonger gjenvinnes til nye papirprodukter. En brukt drikkekartong er nok til å lage en stor konvolutt. For hver kilo plast som gjenvinnes sparer vi to kilo olje. Plast- og kartongemballasje er ressurser som bør utnyttes flere ganger.

Grønt Punkt Norge AS sikrer finansiering av alle returordningene for emballasje. I tillegg drifter selskapet innsamling og gjenvinning av plastemballasje, drikke- og emballasjekartong. For mer informasjon, se www.grontpunkt.no

Innsamlingsordningen kan variere fra kommune til kommune. Sjekk hvordan du skal kildesortere i din kommune på www.loop.no

Snur avfallsstrømmen

I slutten av juni kommer den første lasten med dataavfall fra Kenya til Oslo. Utstyret ble sendt til Afrika etter bruk i Norge i flere år. Nå kommer det tilbake til materialgjenvinning.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Organisasjonen FAIR er ikke alene om å sende brukt datautstyr til utviklingsland, men ingen andre tar det tilbake og sørger for forsvarlig avfallsbehandling. Forsendelsen skulle etter planen vært sendt for ett år siden, men organisasjonen møtte på uventede byråkratiske problemer i Kenya.

— De er nok ikke vant til å eksportere avfall i Kenya, sier Terje Tjensvoll, seniorrådgiver i FAIR.

935 pc-er

Nå er en femti fot stor container med 935 pc-skjermer på vei til våre farvann. I Norge vil de bli tatt hånd om av avfallsbehandleren Euroenvironment. FAIR sender brukt datautstyr fra norske arbeidsplasser til flere utviklingsland. Flere departementer og store selskap som Telenor, Manpower, Vinmonopolet og Gyldendal står på FAIRs kundeliste. De betaler litt ekstra for at utstyret både skal komme til gjenbruk i utviklingsland og forsvarlig avfallsbehandling.

Forsøpler fattige land

Eksport av datautstyr utgjør et betydelig problem for land i Afrika og Asia. Mye skipes ulovlig fra rike land i vesten, fordi det er billigere enn å levere utstyret til avfallsbehandling hjemme. I utviklingslandene har det elektroniske avfallet nå blitt en trussel mot miljø og helse. Elektronisk utstyr består av en rekke miljøgifter. Pc-skjermene som nå er på vei tilbake til Norge inneholder tungmetaller, bromerte flammehemmere, klorforbindelser og giftige gasser. Hver skjerm har mellom 1,8 og 3,6 kilo bly i seg. Det betyr at hele partiet inneholder cirka 3 tonn bly.

935 norske pc-skjermer som har vært brukt i Kenya, sendes nå tilbake til Norge for avfallsbehandling. (Illustrasjonsfoto: Fair)

Fra Oslo Vei til Eritrea

FAIR har nå en avtale med kenyanske myndigheter om utskipping av 50 000 tonn dataavfall og arbeider for å få lignende avtaler med andre land. Organisasjonen fremholder en pc-stue med 40 maskiner fra Oslo Vei som et referanseprosjekt for sin virksomhet. Da Oslo Vei byttet ut pc-ene sine i 2004 ble de sendt til Semhar secondary school i Eritrea.

— Gjennom 4 år har denne skolens pc-rom fungert problemfritt og brukes også som internettkafé for lokalbefolkningen, sier Tjensvoll.

Lager strøm av søppel

General Electric har utviklet en metode for å lage elektrisitet av søppel.

Selskapet arbeider nå med å tilpasse en teknologi for renere brenning av kull til å forvandle restavfall til en rentbrennende gass. Søppelet varmes opp til 1400 grader og omdannes på den måten til gass, som i sin tur brennes i en strømproduserende turbin.

Materialene som ikke blir til gass smelter og blir etter avkjøling til en steinaktig masse, som kan brukes i konstruksjonsmaterialer.

— Vi forsøker å forstå variasjonene i restavfallet. For å lykkes må vi vite hva vi kan forvente å få inn i vårt system, sier Kelly Fletcher, som leder avdelingen for avansert teknologi ved General Electrics forskningscenter i New York.

General Electric har som mål å tjene 25 milliarder dollar på ulike grønne prosjekter innen 2010, melder nyhetsbyrået Reuters.

Ryddet hele landet

I mai ryddet 50 000 frivillige hele Estland for søppel. Litauen ville ikke være dårligere, og arrangerte en ryddeaksjon samme dag.

Her er en håndfull av de 50 000 som var med på å gjøre Estland rent. (Foto: Jaan@flickr.com)

Litauen ville ikke være dårligere, og organiserte en kampanje på rekordtid. Den omfattet 14 byer. (Foto: darom2008.lt)

TEKST: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvern.no

Nå vil initiativtakerne bak ryddeaksjonen i Estland, IT-gründerne Ahti Heinla og Rainer Nolvak, spre aksjonen over hele verden. Ved bruk av nettverktøyet Google Earth kartla de søppelfyllinger over hele Estland. På en nettside for kampanjen kunne frivillige melde seg til kartlegging og opprydding.

10 000 tonn søppel

Kampanjen ble en knallsuksess. Gründerne hadde en drøm om at 40 000 frivillige skulle bli med, men da dagen kom var det over 50 000 som hadde bidratt til å gjøre Estland rent. I et land med 1,3 millioner innbyggere er det en stor andel av befolkningen, og den største sivile innsatsen siden "den syngende revolusjon", da de tre baltiske landene løsrev seg fra Sovjetunionen. 10 000 tonn ulov-

lig dumpet søppel ble fjernet fra Estlands gater, parker, skoger, enger og strender.

— Vi har blitt kontaktet av frivillige som gjerne vil arrangere lignende kampanjer i mange land, inkludert Tyskland, Irland, Canada og til og med land i Afrika, sa Rainer Nolvak til nyhetsbyrået AFP etter oppryddingsaksjonen.

"Hvordan rydde et land"

Nå arbeider fire frivillige med å

tilpasse dataverktøyene til andre land. Et land som hev seg med samme dag som Estland gjorde sin rydding var Litauen. Et frivillig initiativ gjorde at rundt 5000 mennesker i 14 byer gjennomførte en rydding i parker og skogsområder.

Den estiske aksjonen produserer nå en video for å forklare hvordan de gjorde det, samt en guidebok, som har arbeidstittelen "Hvordan rydde et land".

Vi som jobber på jernbanen er stolte fordi vi også gjør en innsats for et bedre miljø.

Norsk Jernbaneforbund

AWILHELMSSEN

**Cruise
Offshore
Tank og Tørrlast
Eiendom
Finansforvaltning**

AWILHELMSSEN Management AS
Beddingen 8, Aker Brygge
Postboks 1583 Vika
0118 Oslo
Tlf.: 22 01 42 00 - Fax: 22 01 43 74

kort sagt

Nicholas Stern på CC8-konferansen. (Foto: Bo Mathisen/Hafslund ASA)

Forurensning

Nikkelverket i Nikel i Russland skal legges ned og flyttes til byen Montsjegorsk på Kolahalvøya. Det melder Dagbladet.no. Verket i Nikel ligger svært nær den norske grensen, og slipper ut langt mer svovel enn alle norske kilder til sammen. Forurensningen skal gå ned til en tjuedel av dagens utslipp, sier generaldirektør Jevgenij Potapov i Kola Mining Company.

Vest Tank oppbevarte svært giftig svovelholdig oljeslam på tankene som eksploderte i fjor vår. Slammet var produsert på samme måte som slammet som drepte 14 mennesker i Elfenbenskysten i august 2006. Ledelsen i bedriften har tidligere benektet at det dreide seg om slikt slam. Flere hundre mennesker rundt anlegget ble syke etter eksplosjonen.

Avfall

Nordmenn kjøper nå over én

million engangsgriller i året, melder Vårt Land. I Sverige brukes bare halvparten så mange, til tross for at de er dobbelt så mange folk.

— Spør miljøvernministeren, som vil forby plastposer, om hvorfor han ikke innfører forbud mot engangsgriller i samme slengen, sier Lars Haltbrekken i Norges Naturvernforbund til avisen.

Miljøorganisasjoner/bedrifter

Stiftelsen GRIP (Grønt i praksis) er konkurs. GRIP ble stiftet i 1995 som en oppfølging av Miljøverndepartementets arbeid med miljøvennlig arbeidsliv. Stiftelsen har blant annet delt ut prisen Glassbjørnen, bidratt i prosjektet Grønn Stat, administrert Klimaløftet og startet nylig en landsomfattende merkeordning for økoturisme.

Klima

Klimakonferansen CC8 i Sarps-

borg samlet mange store navn fra øverste hylle i klimadebat-ten. Både FNs spesialutsending for klima, Ricardo Lagos, økonom Nicholas Stern og Argentinas miljøvernminister Romina Picolotti var til stede, sammen med mange andre toppnavn. Konferansen endte med en uttalelse om hvordan veien mot en ny avtale i 2009 bør bli. Sentralt sto satsing på klimateknologi.

Bellona foreslår å dyrke alger og bruke til biobrensel, for så å deponere CO₂-utslippene fra forbrenningen. Dette vil gi energi, samt en netto reduksjon av klimagasser i atmosfæren.

— En genial metode, vi kan rett og slett fjerne CO₂ fra atmosfæren, sier Frederic Hauge i Bellona til Teknisk Ukeblad.

Statens forurensningstilsyn tidsavgrensner oppstarten av LNG-fabrikken på Melkøya til 21. august. StatoilHydro ønsket i utgangspunktet en uavgrenset forlengelse av oppstartsfasen. Under oppstart har selskapet tilatelse til å overskride rammen for CO₂-utslipp. Utslippene fra oppstarten så langt har vært på hele 2,6 millioner tonn CO₂, langt høyere enn forventet.

Tyrkia ratifiserer Kyoto-avtalen. Regjeringen foreslår en tilslutning, og har flertall i parlamentet.

Miljøstatus i ny drakt. (Faksimile)

Energi

Hittil i år har fylkesutvalgene i Hordaland og Sogn og Fjordane behandlet 122 søknader om kraftutbygging i elver. Ikke ett eneste prosjekt har fått nei, skriver Bergens Tidende. Derimot har flere av prosjektene blitt stoppet i NVE eller departementet.

Informasjon

Nettstedet Miljøstatus i Norge er relansert i ny drakt. Nettstedet drives av fagdirektoratene under Miljøverndepartementet, og gir saklig informasjon om miljøtilstanden.

Samferdsel

Regjeringen gir 100 millioner kroner ekstra til kollektivtrafikk. Pengene skal kompensere for den økte oljeprisen, og sikre at ikke prisene på buss og båt øker tilsvarende.

Norge er på verdenstoppen i bruk av engangsgriller. (Foto: Alex Hinds/Scanstockphoto.com)

sitater

Søppel redefinert

— I vinter ble klima kalt vår tids største utfordring. Nå er det visst neste års stortingsvalg som er den største utfordringen.

Dagens Næringsliv kommenterer bensinavgiften på lederplass.

— Jeg er glad for å si at USA snart vil gjeninnta sin plass i verden.

Richard Benedick, USAs sjefforhandler under Montreal-protokollen, til Dagsavisen under CC8-konferansen i Sarpsborg.

— Oljeindustriens landsforening har ropt ulv så mange ganger at utredninger fra dem ikke bør tillegges spesiell vekt.

Oljebransjen bør ikke få true til seg større områder til leting, mener Dagens Næringsliv.

— Jeg betviler ikke tallene fra Estland. Likevel mener jeg at dette blir helt feil ende å starte i.

Fylkesleder Jon Trøite i Nord-Trøndelag Bondelag i en kommentar til et estisk forslag om skatt på ku-promp. (Adresseavisen)

— Teknologiske nyvinninger gjør at utslippsmengden fra de flyene som bygges nå, gjør det vanskelig å se for seg en mer miljøvennlig transport enn nettopp fly i fremtiden.

Norwegian-sjef Bjørn Kjos er svært optimistisk når det gjelder miljøfremtiden for fly. (Adresseavisen)

Allerede i 1965 ble daværende president i USA, Lyndon B. Johnson, advart mot klimaendringer som følge av CO₂-utslipp.

Geir Braathen, Verdens meteorologioorganisasjon (Forskning.no)

I fire dager, gjennom 50 arrangementer, ble begrepet søppel gjennomdissekert av årets norske filosofifestival. "På Kanten", som den årlige begivenheten i Kragerø kaller seg, samlet rikssynsere, søppelkjendiser, fastboende og sommergjester.

Ilanddrevet søppel fikk ny bruk på utsida av Jomfruland, i en levende skulptur åpen for bidrag fra forbigående strandvandrere. I løpet av noen dager var stranda finkjemmet og ren. En ide for Skjærgårdstjenesten? (Foto: Grethe Gunneng)

TEKST: PER-ERIK SCHULZE
redaksjonen@naturvern.no

— Søppel er det vi ikke liker å tenke på. Nettopp derfor bør vi gjøre det, var sosialantropolog Thomas Hylland Eriksen sin begrunnelse for det modige temavalget.

Og Hylland Eriksen og de andre deltakerne fikk kjørt seg til de bokstavelig talt svettete i tropevarmen med forrykende diskusjoner om alt fra åndelig søppel og kassering av mennesker, til skittfølelse og alternativ bruk av avfall. Et av festivalens høydepunkt, debatten mellom Harald Eia og Hylland Eriksen ble så saftig at flere personer et øyeblikk måtte ut og trekke litt luft. Og det var lenge

etter at Eia hadde demonstrert publikums intuitive skittfølelse gjennom å ta noe brunt på en toalettbørste for så å høre om noen ville slikke på det.

— Modig

— Det gledelige ved denne festivalen er ikke bare modige valg av tema og innledere, men først og fremst den spesielle følelsen det gir å være tilstede i en slags unntakstilstand av et forum og en by der ingen spørsmål og samtaler er for dumme, sier deltaker og frivillig Morten Bentsen til Miljøjournalen.

Av innspillene fra publikum merket Miljøjournalen seg et krav om "et statlig forbud mot mer enn

to typer plast, av hensyn til å lette gjenvinningsmuligheter", og et ønske om "å snarest få slutt på kildesorteringshysteriet som er både direkte uøkonomisk og miljømessig helt marginalt".

Luktprøve

Også sansene fikk sitt. Svenske Lars Vilks med kunstnergruppa Bølgeblikk sto for installasjonskunst basert på drivved og -avfall fra "utsida", mens festivalnarr Terje Sødal testet publikum som med bind for øynene ble invitert til å skille mellom lukten av frisk kompost, makrell-i-tomat-boks, fiskekaker og frisk lime.

Smakebiter fra festivalen finnes på www.paakanten.no.

Små turer er også store

STORMBERG

Fra 10 til 50 kroner
i pant på brukt
turtøy fra Stormberg

1% av omsetningen
i Stormberg brukes
til å gjøre verden
litt bedre

Stormberg samarbeider med
 **NORGES
NATURVERNFORBUND**

Stormberg er medlem av
Initiativ for Etisk Handel
www.stormberg.no

Konseptbutikk:
Storgata 7, Oslo
Fabrikkutsal:
Barstølveien 44, Kristiansand

Se! En art!

Nå kan alle melde inn observasjoner de gjør til et nytt nettsted åpnet av Artsdatabanken som heter artsobservasjoner.no.

Stor blålibelle er bare funnet på en lokalitet i Aust-Agder. Den regnes som kritisk truet i Norge. Ser du denne, har du en unik artsobservasjon, som bør meldes inn! (Foto: Michael Apel/Wikimedia Commons)

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

Artsobservasjoner er et prosjekt som er ledet av Artsdatabanken, og arbeidet med tjenesten er utført i samarbeid med organisasjoner tilknyttet SABIMA (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold). Allerede har det blitt registrert over 100 000 artsfunn, og direktør i Artsdatabanken, Ivar Myklebust, tror observasjonene kommer til å øke utover året.

— Vi har allerede blitt kontaktet av diverse lokallag som vil importere sine egne observasjoner som de har gjort over flere år inn i vår base, sier han.

Svensk suksess på norsk

Det svenske motstykket ArtPortalen har eksistert i 8 år, og tjenesten har blitt svært viktig for arbeidet med å kartlegge det biologiske mangfoldet. Så langt i 2008 har svenske rapportører registrert 2,3 millioner observasjoner i ArtPortalen. Men også i Norge har åpningen vært svært god.

— Det har fungert over all forventning, forsikrer Ivar Myklebust.

— Vi tror vi treffer en del av de som er opptatt av å være ute og registrere arter, fortsetter han. Tre uker etter lanseringen hadde 1 200 personer registrert seg som rapportører, og antall registrerte artsfunn har passert 100 000. Og

blant de innmeldte registreringene finnes det 15 000 arter som står på Norsk Rødliste. Over 90 000 av de innmeldte artene er fugler. Myklebust sier at våren og sommeren er høytid for artsobservasjoner, og tror derfor at observasjonene kommer til å variere gjennom året.

Mer informasjon

Miljøvernminister Erik Solheim sa under åpningen at artsobservasjoner for eksempel kan gi mer informasjon om klimaendringer ved at man kan se arter på steder der de ikke fantes før.

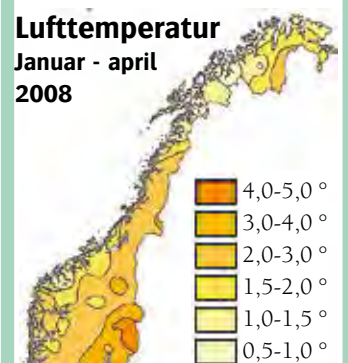
— Men det kan også vise seg at arter som vi trodde var sterkt truet, er mer spredt i norsk natur enn vi trodde, sa ministeren.

Varm og tørr mai

Månedstemperaturen for Norge i mai var 0,6 grader høyere enn normalen.

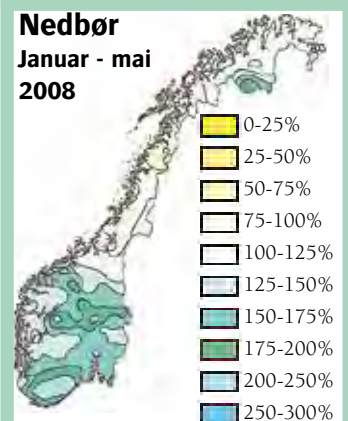
Månedstemperaturen var over normalen i store deler av Sør-Norge og videre nordover opp til nordlige deler av Nordland. En rekke stasjoner i Sør-Norge satte nye rekorder for maksimumstemperatur. Månedsnedbøren for landet som helhet var som normalen, men store deler av Vestlandet, Sørlandet og sørlige deler av Østlandet fikk betydelig mindre nedbør.

Hittil i år er middeltemperaturen for Norge 2,2 grader over normalen. Nedbøren for Norge som helhet var 135 prosent av normalen. For Østlandet er januar - mai den mest nedbørrike siden 1900, melder Meteorologisk institutt.

Avvik i grader fra normal sesongtemperatur.

Kilde: Meteorologisk institutt

Nedbør i % av normal (100 %).

Kilde: Meteorologisk institutt